

La tradició revisitada

Josep Franco tracta les rondalles valencianes amb una edició il·lustrada per Enric Solbes

XAVIER ALIAGA

L'escriptor Josep Franco (Sueca, 1955) i l'il·lustrador Enric Solbes (Alcoi, 1960), tenen a l'esquena una dilatada trajectòria en els camps de treball respectius i dues dècades de fecunda col·laboració professional. Tanmateix, parlen de la seua darrera obra en comú, una edició de gran format de les *Rondalles valencianes* (editorial Bromera), en la qual han estat treballant vora dos anys, amb la loquacitat pròpia d'una publicació primerenca. La satisfacció rau en un resultat final que qualifiquen com a "molt satisfactori", tot i que es tracta d'un "encàrrec editorial". Potser perquè la maquinària estava ben greixada. Franco i Solbes han tirat avant nombrosos llibres de text i més de mitja dotzena de novel·les, entre aquestes l'emblemàtica *L'últim roder* (Bromera, 1986), una novel·la il·lustrada que ha viscut una vintena de reedicions, i un altre llibre que no va tindre el mateix recorregut, *Anadia, la ciutat submergida* (Bromera, 1991), però que va solidificar la seua relació professional.

La manera de treballar, de fet, no s'ha regit per la via convencional d'il·lustrar un text preexistent. Com explica Franco, "el procés ha estat paral·lel. Mentre es feia el text, Enric em presentava il·lustracions que condicionaven, i molt, el resultat final. Hi ha un equilibri molt gran entre textos i il·lustracions, que es mengen a voltes el text, però no tinc gelosia ni enveja d'això", diu Franco. Un sistema que sorteja el risc de la redundància. "Si estàs treballant amb un llibre il·lustrat, com menys detallades siguin les descripcions millor, perquè això dona llibertat a l'il·lustrador", afirma el narrador. "Evidentment, jo no puc contar tot el que es diu en el text. Per contra, és millor contar algunes coses que en el text no estan reflectides", assenyala Solbes. En tot cas, el pes gràfic d'aquesta edició és evident. "Dels quaranta o cinquanta títols que tinc publicats, aquest, amb seixanta, és el més extens quant al nombre d'il·lustracions".

Respecte del contingut, Fran-

Enric Solbes, a l'esquerra, i Josep Franco, a l'estudi de l'escriptor a Sueca. / MÓNICA TORRES

co ha begut de fonts diverses, des de les rondalles d'Enric Valor, fins al *Costumari català* (1950-1956) de Joan Amades, "un folklorista importantíssim", apunta, la literatura moral dels germans Grimm o de Perrault, els *Contes de Canterbury*, de Geoffrey Chaucer, o el *Libro de buen amor*, de Juan Ruiz, entre moltes altres lectures. Una sèrie de fonts i d'històries exemplaritzants, a voltes recognoscibles, a voltes no tant, de vegades directament inventades o refoses amb material de procedències diverses, amb la lluita sempiterna del bé contra el mal com a fil conductor que els autors encaixen en un temps "indefinit amb un punt d'anacronisme". "L'origen dels contes sempre és l'oralitat. Hi ha algú que comença a inventar-se històries, les conta, i després hi ha algú que les escriu", assenyala l'escriptor, i especifica que el que s'ha fet és "una adaptació valenciana. Les rondalles són com éssers vius que s'adapten a l'entorn". "La gràcia és l'adaptació", afegeix Solbes, "trobar els refe-

rents locals", i una de les vies ha estat incloure-hi al·lusions a la gastronomia valenciana. "En els dos primers contes hi ha nombroses referències al menjar i vaig pensar que tindria una certa gràcia incloure en cada rondalla alguna cosa sobre gastronomia popular de la nostra zona", explica. Una altra aportació a aquestes rondalles, com assenyala Solbes,

"En la rondallística la realitat i la ficció es fonen a peu pla"

és que "estem acostumats a llegir una literatura més professional, amb preocupació pels codis, però en la rondallística la realitat i la ficció es fonen a peu pla". "I la cullerada d'Enric ha estat trobar les solucions perquè la inversemblança, el pas entre la realitat i la ficció, siga com més tranquil·litzador", postilla Franco.

I qui és el destinatari final? "És un producte familiar. El poden llegir els adults, perquè és un text amb complexitats, no és fàcil de llegir, però si els adults el llegeixen als xiquets també l'entendran", aclareix Franco. "I això m'encanta", intervé Solbes, "perquè hem pogut fer algunes il·lustracions amb un contingut eròtic suggerit, amagat, però evident als adults", identificables en rondalles com *La rosa* o *El saba-ter i el domini*. Una sexualitat latent que no impedeix que el llibre haja trobat una funció com a regal de comunió, segons conta Franco amb sorpresa, o fins i tot, a Alzira, com a record per als alumnes que acaben la primària. Per això, si se'n fera una segona edició, que ambdós no descarten, no n'acaben de veure clara l'orientació.

"Si la venda fora de les institucions és notable, ens condicionaria seriosament: l'enfocament haurà de ser més adult o ambigu, com aquest? A mi m'agradaria que fóra més adult", conclou Franco.

Un món de sensibilitats

Aimia

Juli Capilla
13è premi Tardor de poesia,
col. L'Aiguader, 22.

Editorial Aguacleara

Alacant, 2008. 65 pàgines

LLUÍS ALPERA

Sembla que la dèria literària d'alternar la crítica amb la creació comença a ser avui dia una pràctica freqüent al País Valencià. Un altre escriptor que acaba d'incorporar-s'hi és el traductor, periodista i crític literari Juli Capilla (València, 1970) amb una novel·la, *L'home de Melbourne* (2005), i dos poemaris, *Llibre dels exilis* (2006) i, ara, *Aimia* (2008), els tres, fruit de premis literaris. (Segons sembla en l'actualitat els editors són força refractaris a la publicació, si no hi ha el premi i l'edició co-

responents pel mig. Això és, que els mecenatges més o menys filantròpics van a la baixa.)

Si *Llibre dels exilis* esdevenia un poema patriòtic sobre la ciutat de València, el País Valencià i els Països Catalans, així com entorn de la repressió política i la descomposició social que secularment pateixen, ara el canvi temàtic —el país per l'amor— és ben notori i monogràfic en el seu segon llibre de poemes, *Aimia*, que va obtenir el Premi Tardor de Poesia de Castelló, amb la ratificació de tres membres del jurat força coneguts: Carme Riera, Antonio Colinas i Clara Janés.

L'organització del present poemari viu pel tema amorós i per al tema amorós: des de la citació prèvia del mot aimia del famós *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover-Moll-San-

chis Guarner, fins a les nombroses citacions de grans poetes clàssics i contemporanis entorn del tema, passant per la mateixa divisió del poemari en tres parts il·lustratives —*Introducció*, *Climax* i *Post*—, així com l'"Epíleg" confirmen a bastament la plenitud de l'amor en totes i cadascuna de les parts del llibre.

Juli Capilla opta sense amagatalls per l'exercici intertextual tan propi dels clàssics —*oh foll amor*, o *fina amor* de l'Ausiàs, *la ploma, que sovint greus mals descansa* del Rois de Corella, així com d'altres clàssics— i també pel faune V. A. Estellés, de qui, més enllà de la intertextualitat, mira d'acostar-se a la seua imaginació i a la seua estilística inconfusible. Abans de Capilla ja han tractat d'acostar-se al conjunt de l'estilística estellesiana

d'altres poetes valencians, com ara Gaspar Jaén i Urban, que acaba de publicar tot just un poemari amb el nom d'*Estellesiana*.

Tot i que el resultat dels versos amorosos de Juli Capilla no són semblants als que aconseguia el faune de Burjassot —"El nostre amor és un amor brusc i salvatge"—, Capilla els "intertextualitza" de tant en tant per tal de potenciar els propis:

"El meu amor és un amor que enerva / el món i el sexe, que et proclama / als quatre vents amb un crit rere el coit".

Des del joc erudit i lúcid, Juli Capilla ens ofereix un poemari amorós en què també podem endevinar tot un món de sensibilitats i d'aventures personals, amb el resultat d'un savi equilibri més a la manera ausiasmarquina que no pas estellesiana.

L'eufòria del futur en l'era de la cultura global

ADOLF BELTRAN

El temps va a pressa. Tant, que passen infructuosament les setmanes i els mesos sobre els llibres que ens hem proposat llegir, sense que arribem a fer-ho. Per això convé, alguna vegada si més no, acudir al rescat de lectures que han quedat pendents. És el cas, ara mateix, de dos títols sorgits en l'àmbit valencià al llarg dels últims mesos i relacionats amb les repercussions de les noves tecnologies digitals. Cap dels dos mereix, ni de lluny, quedar relegat a l'oblit, perquè són simp-tòmatics de la part esperançadora d'una dualitat que polaritza, en un escenari innovador, actituds intel·lectuals modernes, —pessimistes i optimistes—, que ja han acumulat un cert solatge.

Faig referència a *Codi rebel*, de Glyn Moody, que ha publicat la Universitat de València en traducció a la llengua catalana, i, sobretot, a *McLuhan en la era de Google. Memoria y profecias de la Aldea Global* (Editorial Popular), de l'escriptor valencià Pedro Sempere. Si el primer, escrit amb l'estil clar i accessible del periodisme anglosaxó, descriu una autèntica epopeia d'inconformisme tecnològic en narrar la manera com Linus Torvalds i la seua colla de col·laboradors van crear, a la fi del segle XX, fent servir els coneixements informàtics i les possibilitats de cooperació que ofereix Internet, un programa de codi lliure, el Linux, que s'ha convertit en un emblema de la força que encara manté la rebel·lia civil en aquest punt tan avançat de la modernitat més radical, l'assaig de Sempere és com una festa per la consumació d'un somni o per la vigència confirmada d'una inspiració.

Autor d'obres literàries, de poesia i també de narrativa, teòric i professional de la publicitat (com a directiu de la multinacional Young & Rubicam) i indagador inquiet en camps com el cinema, els grafitis o la comunicació de massa, Pedro Sempere (València, 1942) va demostrar els anys setanta un interès precoç per l'obra de Marshall McLuhan que no ha decaigut. I no ho ha fet perquè, —ell mateix ho explica en el llibre que comentem—, la profecia del veïnatge universal (*aldea global*), com a icona d'una generació, ha vingut a trobar el paradís que havia anunciat en una era, la de Google, que és precisament la icona d'una altra generació.

Prologat per Eric McLuhan, fill del famós comunicòleg nord-americà, el llibre de Sempere s'endinsa en la nova consciència global amb un mètode juganer i heterodox, típicament *mcLuhanianà*, que inclou l'ordenació alfabètica dels capítols per a fer incursions plurals en els nous entorns socials i culturals que, d'acord amb les ensenyances del mestre, sempre generen els nous mitjans. Tot això, amb la inequívoca eufòria pel futur que, com molt bé apunta Sempere, diferencia la de McLuhan d'altres versions de la modernitat tan ombrívols com la de *L'home unidimensional* d'Herbert Marcuse. Tot un espectacle.